

## การแสวงหาและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประกาศ พาวินันท์<sup>1\*</sup> กันยารัตน์ ทองแก้ว<sup>2</sup>

### บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบประสม (mixed-methods research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) อาจารย์และนักศึกษาศาขานิติศาสตร์ จำนวน 24 คน และนำข้อมูลมาจัดกลุ่มและนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาความ จากการวิจัยพบว่า นักศึกษามีการใช้สารสนเทศดิจิทัลโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการใช้เพื่อประกอบการทำงาน ( $\bar{X}=4.12$ ) รองลงมาคือเพื่อการค้นคว้าอิสระหรือวิทยานิพนธ์ ( $\bar{X}=3.96$ ) และเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน ( $\bar{X}=3.93$ ) ตามลำดับ ส่วนการใช้เพื่อติดตามเหตุการณ์และสถานการณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ( $\bar{X}=3.74$ ) นอกจากนี้ นักศึกษาและอาจารย์ส่วนใหญ่ได้ใช้เสิร์ชเอนจินในการสำรวจข้อมูลโดยเชื่อว่า Google เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเริ่มต้นค้นหาถ้าไม่รู้ในสิ่งที่กำลังค้นหาและต้องการข้อมูลให้มากที่สุด โดย Google จะนำไปสู่แหล่งข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงทางกฎหมายต่อไป โดยทั่วไปนักศึกษาและนักกฎหมายจะใช้คำสำคัญ (keyword) ในการสืบค้นผ่านเสิร์ชเอนจินบนอินเทอร์เน็ต และระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด (OPAC)

**คำสำคัญ :** สารสนเทศดิจิทัล พฤติกรรมสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ การค้นหาสารสนเทศ นักกฎหมาย

<sup>1</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง e-mail : pawinun@yahoo.com

<sup>2</sup> อาจารย์โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร e-mail: dd\_kanya@hotmail.com

\*ผู้พิมพ์หลัก e-mail: pawinun@yahoo.com

## DIGITAL INFORMATION SEARCHING AND SEEKING OF GRADUATE STUDENTS OF LAW FACULTY, RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

Prapat Pawinun<sup>1\*</sup>Kanyarat Tongkaew<sup>2</sup>

### Abstract

In this mixed methods research investigation in which the researcher analyzes both quantitative and qualitative data, the objective is to study digital information seeking and searching behavior of graduate students of faculty of law, Ramkhamhaeng University. In the quantitative phase of research, the researcher collected a sample population of 140 graduate students under examination. Insofar as concerns the qualitative phase of research, the researcher conducted in-depth interviews with 24 graduate students and lecturers of faculty of law, Ramkhamhaeng University. The data collected from the interviewees were categorized and subsequently descriptively presented. The study found that the graduate students use digital information overall and each aspect at a high level including working and preparing to employment assessment, doing thesis and independent study, self-studying and following situation respectively. Graduate students and lecturer use internet search engine, almost always Google to gain an overview of the area. Generally, keywords are entered by the users into a search engine to find information on the web and online library catalog.

**Keywords :** Digital information, information behavior, information seeking, information searching, lawyer

---

<sup>1</sup> Assistant Professor, Library Science Department , Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University  
e-mail: pawinun@yahoo.com

<sup>2</sup> Lecturer, Program of Library and information Science, Faculties of Humanities, Kamphaeng Phet Rajabhat University e-mail: dd\_kanya@hotmail.com

\*Corresponding author, e-mail: pawinun@yahoo.com

## บทนำ

สารสนเทศเป็นทรัพยากรพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันของทุกคน ซึ่ง Igbeka and ATinmo (2002) กล่าวว่า ถ้าปราศจากสารสนเทศจะทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมไม่สำเร็จ สารสนเทศมีความสำคัญกับทุกสาขาอาชีพ รวมทั้งสารสนเทศทางกฎหมายเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการประกอบอาชีพนี้ (Wilkinson, 2001) การใช้สารสนเทศที่มีความหลากหลายจะช่วยให้การประกอบอาชีพประสบความสำเร็จ (ชลดา สมัครเกษตรการ, ทัศนากัญพล และ ชำนาญ เขาวงกิตพิงค์, 2561) สารสนเทศมีความจำเป็นสำหรับนักศึกษาสาขานิติศาสตร์ที่จะใช้ในการเรียนรู้ เมื่อก้าวเข้าสู่การประกอบอาชีพนักกฎหมายซึ่งเป็นผู้ที่บทบาทสำคัญในสังคม โดยทำหน้าที่แทนผู้อื่นในประเด็นทางกฎหมาย นักกฎหมายต้องหาข้อมูลมาให้ความแนะนำแก่ผู้ที่มีปัญหาทางด้านกฎหมายได้เป็นอย่างดี (Oke-Samuel, 2008) ในปัจจุบัน ความขัดแย้งและปัญหาในสังคมมีความซับซ้อนทำให้ สารสนเทศมีความสำคัญต่อการทำงานของนักกฎหมายมากยิ่งขึ้น ถ้าหากนักกฎหมายได้สารสนเทศที่มีความถูกต้อง เที่ยงตรง และสอดคล้องกับสถานการณ์จะช่วยให้การตัดสินใจในแต่คดีความหรือกรณีพิพาทได้อย่างถูกต้อง นักกฎหมายไม่เหมือนนักวิทยาศาสตร์ที่มีอุปกรณ์และเครื่องมือประกอบการทดลองเพื่อค้นหาและพิสูจน์ความจริง นักกฎหมายต้องใช้คำ ข้อมูล หรือสารสนเทศที่ปรากฏในสื่อและแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ในการพิสูจน์ความจริงแทน (Otike, 1997)

ผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านนิติศาสตร์หรือที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย (legal professional) ไม่เพียงแต่การทำความจริงให้ปรากฏผ่านการตัดสินข้อขัดแย้งทางกฎหมายเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ในการพัฒนาระบบกฎหมายโดยการค้นคว้าวิจัย ซึ่งหลักการสำคัญของปฏิบัติหน้าที่และการค้นคว้าวิจัยทางกฎหมายจะต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลทางกฎหมายเป็นสำคัญ (Hong, 1992, p. 106) โดยทนายความ (Lawyer) ผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ว่าความแก้ต่างแทนคู่ความในคดี ต้องการสารสนเทศทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับคดีหรืองานที่รับผิดชอบให้คำแนะนำแก่ลูกค้าหรือทำหน้าที่ตัวแทนลูกค้าในศาล ส่วนอัยการต้องการสารสนเทศประกอบการตัดสินใจคดีความในศาล อัยการ (Prosecutor) เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในสำนักงานอัยการสูงสุดหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้มีอำนาจเช่นนั้นต้องได้รับสารสนเทศที่เพียงพอเพื่อไม่ให้งานผิดพลาด ส่วนผู้พิพากษา (Judge) ซึ่งผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถ-คดีในศาลจำเป็นต้องได้รับสารสนเทศที่เพียงพอสำหรับการตัดสินคดีความได้อย่างยุติธรรม (Otike, 1997) จากการศึกษาของ Odusanya and Amusa (2003) พบว่านักศึกษาสาขานิติศาสตร์ต้องการสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าและการติดตามความรู้

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของบุคคลที่ต้องการสารสนเทศ การค้นหาสารสนเทศที่ต้องการ และการใช้สารสนเทศ โดยพฤติกรรมดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับแหล่งสารสนเทศและสื่อสารสนเทศ ซึ่งนักวิชาการ อาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาจะมีการแสวงหาสารสนเทศจากห้องสมุดของสถาบัน แหล่งสารสนเทศภายนอกสถาบัน ผ่านสื่อสารสนเทศออนไลน์ ทำให้ผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศง่ายทุกสถานที่และตลอดเวลา (ภาธร นิลอาธิ, 2561, หน้า 180) การศึกษาความต้องการสารสนเทศมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของผู้สร้างสารสนเทศ (ผู้เขียนหรือผู้แต่ง) ผู้ทำหน้าที่เป็นตัวกลาง (บรรณารักษ์หรือนักสารสนเทศ) และผู้ใช้สารสนเทศหรือผู้แสวงหา สารสนเทศ เพื่อให้ห้องสมุดกฎหมายของมหาวิทยาลัยต้องการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ การจัดระบบได้มาตรฐานสากล และการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้ใช้บริการได้ใช้ประโยชน์มากขึ้น ดังนั้น บรรณารักษ์จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศทางกฎหมายที่เพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนของเนื้อหา และความหลากหลายของสื่อ โดยเฉพาะสื่อมวลชนได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารบนโลกออนไลน์ด้วย (ศุภรัตน์ ฐิติ

กุลเจริญ, 2560, หน้า 63) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวช่วยเพิ่มช่องทางในการรับสารมากยิ่งขึ้น (กุลธิดา สายพรหม, 2560, หน้า 87)

จากความสำคัญของสารสนเทศที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการประกอบอาชีพของนักกฎหมาย และการเปลี่ยนแปลงของสื่อดิจิทัลและการเผยแพร่สารสนเทศในระบบออนไลน์ โดยเฉพาะการนำเสนอผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศและการสืบค้นสารสนเทศสื่อดิจิทัลของนักกฎหมาย โดยเลือกเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาทางกฎหมายที่มีความแตกต่างจากสถาบันอื่น โดยเฉพาะนักศึกษาเข้าเรียนในหลักสูตรดังกล่าวมีจำนวนมากและมีความหลากหลาย ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพเพื่อป้อนบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงาน (ศุภชัย เหมือนโพธิ์, 2560, หน้า 142) การศึกษาค้นคว้านี้ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดห้องสมุดและให้บริการสารสนเทศดิจิทัลแก่นักศึกษาและนักกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ที่มุ่งให้คนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (รุ่งทิพย์ เจริญศักดิ์, 2560, หน้า 112)

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

### วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสม (mixed methods research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาค้นคว้านี้จะศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาและสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

การสำรวจ (Surveying) เกี่ยวข้องกับกระบวนการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ เอกสาร และแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ โดยการเริ่มต้นค้นหาสารสนเทศ เพื่อให้ทราบขอบเขตเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

การติดตาม (Monitoring) การพัฒนาความรู้ของตนเองให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสาขาวิชาการติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ

การสืบค้น (Searching) การตั้งคำถามเพื่อเข้าถึงสารสนเทศ การกำหนดคำศัพท์ในการสืบค้นข้อมูลและการแสดงผลการสืบค้นสารสนเทศ

การเลือก (Selecting) การพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น โดยการจัดลำดับความสำคัญ การพิจารณาความแตกต่าง และการกลั่นกรองของข้อมูล รวมทั้งการขยายผลการค้นหรือการเพิ่มข้อมูลจากข้อมูลที่มีไปยังแหล่งข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน

2. ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ลงทะเบียนในส่วนกลาง ปีการศึกษา 2560 จำนวน 250 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นอาจารย์จำนวน 4 คน และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 20 คน เกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัล

3. ตัวแปรที่ศึกษาเพื่อการทดสอบสมมติฐานการวิจัยสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งเป็น ตัวแปรอิสระประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ เพศและประสบการณ์การทำงาน ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการแสวงหาและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (2) พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัล นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) จากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบ (1) สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (2) การใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation--SD) และ (3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้สถิติ t-test (independent samples) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อยอมรับสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 116-119)

### สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 152 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและคัดเลือกฉบับที่มีความสมบูรณ์ ได้จำนวน 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.11 ซึ่งเป็นจำนวนที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบ่งเป็นนักศึกษาชาย 80 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 57.14 และนักศึกษาหญิง 60 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 42.86 ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานทางกฎหมาย 100 คน คิดเป็นร้อยละ 71.45 และไม่มีประสบการณ์การทำงาน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 จากการวิจัยได้สรุปและอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัล ดังนี้

พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศดิจิทัล

สารสนเทศที่นำเสนอสารสนเทศทางกฎหมายโดยตรงประกอบด้วยรัฐธรรมนูญ (Constitutions) พระราชบัญญัติ (Statutes) คำพิพากษาของศาล (Judicial Precedent) ตำรากฎหมาย (Law books) วารสารกฎหมาย (Law journals) การเผยแพร่บทความ บทวิจารณ์ ความคิดเห็นทางกฎหมายบนหน้าหนังสือพิมพ์

แหล่งสารสนเทศออนไลน์ และแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้หลายส่วนได้นำเสนอในระบบดิจิทัล โดยเฉพาะการเผยแพร่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมเฉพาะพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศดิจิทัลเท่านั้น

**ตารางที่ 1** ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

| วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศดิจิทัล          | ระดับการใช้สารสนเทศ |       |          |
|----------------------------------------------|---------------------|-------|----------|
|                                              | $\bar{X}$           | $SD$  | ความหมาย |
| เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน             | 3.93                | .903  | มาก      |
| เพื่อการค้นคว้าอิสระหรือวิทยานิพนธ์          | 3.96                | 1.010 | มาก      |
| เพื่อประกอบการทำงานหรือเตรียมตัวสอบเข้าทำงาน | 4.12                | .917  | มาก      |
| เพื่อติดตามเหตุการณ์และสถานการณ์             | 3.74                | .999  | มาก      |
| รวม                                          | 3.94                | .657  | มาก      |

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการใช้สารสนเทศดิจิทัลโดยรวมในระดับมาก ( $\bar{X}=3.94$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการใช้ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการใช้เพื่อประกอบการทำงานหรือเตรียมตัวสอบเข้าทำงาน ( $\bar{X}=4.12$ ) รองลงมาคือเพื่อการค้นคว้าอิสระหรือวิทยานิพนธ์ ( $\bar{X}=3.96$ ) และเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน ( $\bar{X}=3.93$ ) ตามลำดับ ส่วนการใช้เพื่อติดตามเหตุการณ์และสถานการณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ( $\bar{X}=3.74$ )

**ตารางที่ 2** ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

| การใช้สื่อดิจิทัล                       | ระดับการใช้สื่อดิจิทัล |       |          |
|-----------------------------------------|------------------------|-------|----------|
|                                         | $\bar{X}$              | $SD$  | ความหมาย |
| รัฐธรรมนูญและกฎหมาย                     | 4.08                   | .796  | มาก      |
| คำพิพากษาของศาล                         | 3.92                   | .960  | มาก      |
| ตำรากฎหมาย                              | 3.69                   | 1.046 | มาก      |
| บทความวารสาร                            | 3.14                   | 1.110 | มาก      |
| สาระจากเว็บไซต์หน่วยงานทางกฎหมาย        | 3.98                   | .818  | มาก      |
| บทสนทนา กระทั่ง และบอร์ดแสดงความคิดเห็น | 4.10                   | .924  | มาก      |
| ฐานข้อมูลทางกฎหมาย                      | 3.90                   | .908  | มาก      |
| รวม                                     | 3.83                   | .575  | มาก      |

จากตาราง 2 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการใช้สื่อดิจิทัลโดยรวมในระดับมาก ( $\bar{X}=3.84$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการใช้ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการใช้บทสนทนา กระทั่ง และบอร์ดแสดงความคิดเห็น ( $\bar{X}=4.10$ ) รองลงมาคือรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ( $\bar{X}=4.08$ ) และสาระจากเว็บไซต์หน่วยงานทางกฎหมาย ( $\bar{X}=3.98$ ) ตามลำดับ ส่วนการใช้บทความวารสารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ( $\bar{X}=3.14$ )

#### พฤติกรรมการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัล

จากการศึกษาพฤติกรรมการสืบค้นสารสนเทศ พบว่า อาจารย์และนักศึกษา มีการแสวงหาสารสนเทศทางกฎหมายจากหลายแหล่ง และการสืบค้นสารสนเทศด้วยวิธีการหลากหลาย การใช้แหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์จากอินเทอร์เน็ตเริ่มจากการใช้เสิร์ชเอนจิน โดยเฉพาะกูเกิล (Google) หรือเสิร์ชเอนจินเฉพาะทางกฎหมายบ้างคือ FindLaw การใช้บริการฐานข้อมูลเฉพาะด้านทางกฎหมาย เช่น LexisNexis Professional, LexisNexis Butterworths, Westlaw, Current Legal Information, Lawtel, Justis, Kluwer Arbitration, HeinOnline, Practical Law Company และฐานข้อมูลอื่น ๆ ผ่านบริการของห้องสมุด นอกจากนี้ ยังได้มีการใช้บริการเว็บไซต์ของหน่วยงานทางกฎหมาย เช่น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักอัยการสูงสุด สถาบันพระปกเกล้า กระทรวงยุติธรรม ศาลยุติธรรม รวมทั้ง เว็บไซต์คณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

การกำหนดขอบเขตและการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ เอกสาร และเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสืบค้นในระดับล่างหรือขั้นต้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับการสำรวจ การติดตาม การสืบค้น และการเลือกสารสนเทศ ดังนี้

#### การสำรวจข้อมูล

การสำรวจข้อมูลเป็นพฤติกรรมขั้นต้นในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อให้ทราบแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องในสาขา รวมทั้งบุคคลที่อยู่ในสาขาวิชาดังกล่าว (Ellis & Haugan, 1997, p. 395) จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการสำรวจข้อมูลนักกฎหมาย มีดังนี้

1. การใช้เสิร์ชเอนจิน Google หรือ Google Scholar ในการสำรวจข้อมูล โดยนักกฎหมายส่วนใหญ่เชื่อว่า Google เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเริ่มต้นค้นหาถ้าไม่รู้ในสิ่งที่กำลังค้นหาและต้องการข้อมูลในปริมาณมากที่สุด โดย Google จะนำไปสู่แหล่งข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงทางกฎหมายต่อไป ซึ่งการสำรวจข้อมูลโดยใช้เสิร์ชเอนจิน (Search engine) จะแตกต่างจากนักวิชาการทางสังคมศาสตร์อื่น ๆ ที่ได้ศึกษาก่อนหน้านี้ ซึ่ง Ellis (1989) ที่พบว่า นักวิชาการสังคมศาสตร์ได้เริ่มต้นสำรวจข้อมูลโดยการตรวจสอบจากหนังสือ หนังสือบรรณานุกรม วรรณคดีและสาระสังเขป และบัตรรายการของห้องสมุด การศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งผลต่อการสำรวจข้อมูลของนักกฎหมาย

2. การใช้แหล่งข้อมูลส่วนตัวที่มีอยู่แล้วที่ได้ทำ Bookmark ไว้แล้วหรือการคัดลอกเว็บไซต์ไว้ก่อนหน้านั้น รวมทั้งเว็บไซต์ที่หน่วยงาน ภาควิชา หรือสาขาวิชาได้แนะนำไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Meho and Tibbo (2003) ที่พบว่านักวิชาการทางสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่จะใช้สารสนเทศส่วนตัว ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเอกสารหรือสารสนเทศส่วนตัวมีความสำคัญสำหรับนักกฎหมายไม่แตกต่างจากนักวิชาการกลุ่มอื่น ๆ โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ท่านหนึ่งได้กล่าว “การสำรวจข้อมูลในขั้นแรกมักจะนึกถึงเอกสารที่มีอยู่แล้ว เพราะโดยปกติมักจะถ่ายเอกสารจากต้นฉบับเก็บไว้หรือแม้แต่การใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตก็จะพิมพ์เก็บไว้และทำบันทึกทางลัด (bookmark) เก็บไว้ทุกครั้ง นอกจากนี้ ยังได้บันทึกเก็บไว้ในรูปแฟ้มข้อมูลอีกด้วย” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Majid and Kassim (2000) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษากฎหมายและนักกฎหมายพบว่าส่วนใหญ่จะใช้หนังสือและวารสารทางกฎหมาย โดยใช้สิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่พบว่าส่วนใหญ่จะเริ่มต้น

จากการใช้สารสนเทศส่วนตัวก่อนที่จะใช้แหล่งสารสนเทศอื่น ๆ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Hainsworth (1992) ที่พบว่า ผู้พิพากษาส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศส่วนตัว เช่น รายงานคดีความ รัฐธรรมนูญ เพื่อเพิ่มเติมความรู้

3. การใช้แหล่งข้อมูลที่มีการพูดคุยกันในบอร์ดสนทนา กลุ่มแอปพลิเคชันไลน์ (Line) เฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น จากการสัมภาษณ์นักกฎหมายท่านหนึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าการสนทนากันของนักกฎหมายทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการสำรวจข้อมูล โดยเฉพาะในการทำงานกลุ่มและจัดตั้งแอปพลิเคชันไลน์และเฟสบุ๊ก และการเปิดประเด็นให้สมาชิกกลุ่มได้แบ่งปันแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังศึกษา

#### การติดตาม (monitoring)

พฤติกรรมกรรมการติดตามสารสนเทศ (monitoring information behavior) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันความก้าวหน้าของวิทยาการ (Ellis & Haugan, 1997, p. 396) โดยพฤติกรรมกรรมการติดตามสารสนเทศจะไม่ค่อยพบในนักศึกษากฎหมายระดับปริญญาโทชั้นปีที่ 1 แต่จะเป็นพฤติกรรมของนักกฎหมายที่กำลังเรียนในระดับปริญญาโทชั้นปีที่ 2 เป็นต้นไป อาจารย์และนักวิจัยทางกฎหมายที่กำลังทำการวิจัยหรือการค้นหาค้นหาข้อมูลเชิงลึก อย่างไรก็ตาม การติดตามสารสนเทศจะพบในกลุ่มนักกฎหมายที่ติดตามข้อมูลเกี่ยวกับคดีความต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการติดตามสารสนเทศมักจะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยความตั้งใจอย่างเจาะจงของนักกฎหมาย (Active behavior) โดยเฉพาะในการใช้ฐานข้อมูล LexisNexis Butterworths และ Westlaw จะใช้เมนูที่นำเสนอหรือแนะนำข้อมูลที่เพิ่มเข้ามาใหม่ (current awareness) ซึ่งสามารถใช้เมนูแสดงผลตามเรื่องราวที่เพิ่มเข้ามาใหม่ตามหัวข้อที่นักกฎหมายสนใจ อย่างไรก็ตามนักกฎหมายอาจจะได้รับข้อมูลใหม่ ๆ โดยไม่ตั้งใจ (passive behavior) ผ่านอีเมลหรือกลุ่มสื่อสังคมออนไลน์จากแอปพลิเคชันไลน์ (Line) หรือเฟสบุ๊ก (Facebook) พฤติกรรมการติดตามข้อมูลใหม่ ๆ ของนักกฎหมาย สรุปได้ดังนี้

1. การได้รับข้อมูลใหม่โดยไม่ตั้งใจหรือเจาะจงในเรื่องนั้น ๆ (passive behavior) นักกฎหมายจะได้รายการหนังสือใหม่ของสำนักพิมพ์ทางกฎหมาย บทความหนังสือ วรรณกรรมวารสาร รายการหนังสือและสิ่งพิมพ์ใหม่ที่แนะนำผ่านหน้าเว็บไซต์ของห้องสมุด จากสำรวจหน้าสารบัญวารสารออนไลน์ชื่อเรื่องที่เคยใช้ผ่านตำแหน่งเว็บเพจหรือทำบุ๊คมาร์ก (bookmark) ค้นไว้ ซึ่งอาจารย์สาขานิติศาสตร์ท่านหนึ่งได้กล่าวถึงการบันทึกการตำแหน่งหน้าเว็บเพจไว้ว่า “ในการทำวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการทำงานของแรงงานต่างด้าว ต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงในเรื่องดังกล่าวจากเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เว็บไซต์ของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว เว็บไซต์กระทรวงแรงงาน เว็บไซต์กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น โดยการบันทึกตำแหน่งเว็บเพจดังกล่าวไว้เพื่อให้กลับมาใช้ในคราวถัดไปได้สะดวก”

2. การค้นหาค้นหาที่ต้องการอย่างเจาะจงเจาะจงจากสื่อดิจิทัล จากฐานข้อมูลหรือแหล่งสารสนเทศทางกฎหมายโดยตรง โดยนักกฎหมายได้กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามความก้าวหน้าในวิชาชีพไว้ว่า “การใช้สารสนเทศดิจิทัลเป็นวิถีทางที่ดีในการติดตามความเคลื่อนไหวทางกฎหมาย การใช้อินเทอร์เน็ตในการตรวจสอบข้อถกเถียงในประเด็นกฎหมาย การติดตามงานเขียน บทความ หรือข้อถกเถียงที่ไม่มีในห้องสมุด ไม่เช่นนั้นจะทำให้พลาดเรื่องราวใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในทางกฎหมาย” เมื่อถามคำถามเกี่ยวกับการใช้คู่มือแนะนำการสืบค้นข้อมูลระบบออนไลน์ นักกฎหมายส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้คู่มือ “นักกฎหมายจะไม่มีการศึกษาคู่มือสืบค้นข้อมูลเพราะยุ่งยากเสียเวลา อย่างไรก็ตาม นักกฎหมายอาจจะหันมาอ่านคู่มือก็ได้ถ้าหากมีคำแนะนำที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน การใช้วิธีการค้นง่าย ๆ โดยใส่แค่คำค้นทำให้ทราบรายการสารสนเทศที่เกิดขึ้นในแวดวงกฎหมาย”



3. การใช้แหล่งข้อมูลเดิมที่เคยใช้เป็นประจำในการติดตามความก้าวหน้าของหัวข้อที่สนใจ จากการสัมภาษณ์นักกฎหมายทุกกลุ่มส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงการใช้แหล่งข้อมูลที่ใช้ประจำ “นักกฎหมายจะใช้เว็บไซต์ของหน่วยงานทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สนใจนั้น ๆ ประจำ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามความก้าวหน้าในหัวข้อที่สนใจ เช่น การใช้เว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เว็บไซต์ของศาลยุติธรรม เว็บไซต์ของสำนักงานกฤษฎีกา เว็บไซต์ของศาลยุติธรรม เป็นต้น”

อาจารย์สาขากฎหมายอาญากล่าวว่า “ในกรณีที่จะแก้ไขกฎหมายอาญาในประเด็นเกี่ยวกับมาตรการฆ่าข่มขืน จะต้องติดตามเว็บไซต์ของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวทั้งเว็บไซต์ของภาครัฐ ภาคเอกชน และเว็บไซต์ขององค์กรอิสระที่กำลังให้ความสนใจและนำเสนอเรื่องราวดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง”

#### การสืบค้นสารสนเทศ (searching)

การค้นหาสารสนเทศเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการตั้งคำถามหรือกำหนดคำค้นเพื่อนำไปสู่สารสนเทศในแหล่งหรือระบบสารสนเทศนั้น ๆ โดยทั่วไปจะเป็นระบบการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ฐานข้อมูล รายการบรรณานุกรม หรือดัชนีต่าง ๆ การสืบค้นข้อมูลของนักกฎหมายจะเกี่ยวข้องกับหลักการหรือวิธีการที่จะให้ระบบแสดงรายการหรือได้ผลลัพธ์ตรงกับความต้องการมากที่สุด (Ellis & Haugan, 1997, p. 399)

#### 1. คำสำคัญ

โดยทั่วไปผู้ใช้จะใช้คำสำคัญ (keyword) ในการสืบค้นข้อมูลซึ่งเป็นตัวแทน (metadata) ของรายการสารสนเทศที่เผยแพร่ นักศึกษาและนักกฎหมายจะใช้คำสำคัญในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทุกแหล่ง โดยเฉพาะการใช้คำสำคัญทั้งกับการค้นผ่านเสิร์ชเอนจิน ในการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด (OPAC) โดยที่นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าใจความแตกต่างของแต่ละคำสืบค้น เช่น ชื่อเรื่อง (Title) ผู้แต่ง (Author) คำสำคัญ (Keyword) หัวเรื่อง (Subject) เป็นต้น

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในการค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์จะพิมพ์คำที่ตรงชื่อหนังสือของห้องสมุด เช่น ถ้าต้องการค้นหาหนังสือชื่อ “กฎหมายอาญา” จะพิมพ์คำดังกล่าวลงในช่องที่เว้นช่องว่างให้พิมพ์คำของระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ซึ่งเหมือนกับการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต”

นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาศาสนาได้อีกท่านได้ให้สัมภาษณ์ว่า “การค้นหาคณะทรวงยุติธรรมเพื่อศึกษาโครงสร้างการบริหารงาน การกิจ/หน้าที่ของกระทรวง ชั้นแรกของการเริ่มต้นสืบค้นคือกูเกิล (Google) เพราะไม่ทราบชื่อเว็บไซต์แน่นอน”

#### 2. การสืบค้นจากตัวเล่มหรือรายการทรัพยากรสารสนเทศ

นักศึกษาระดับปริญญาโทชั้นปีที่ 1 จะค้นหาข้อมูลจากตัวเล่มหนังสือดิจิทัลหรือวารสารโดยตรง การเข้าไปยังเว็บไซต์ของวารสารและค้นหาข้อมูลที่ต้องการในแต่ละฉบับ และเชื่อว่าการค้นจากเว็บไซต์ของวารสารชื่อนั้น ๆ จะทำให้ได้บทความหรือเนื้อหาที่สอดคล้องความต้องการ โดยไม่ต้องเสียเวลาสืบค้นจากแหล่งอื่น ๆ

#### 3. การสืบค้นสารสนเทศ

การสืบค้นสารสนเทศจะเกี่ยวข้องกับการตั้งคำถามเพื่อให้ได้ประเด็นที่ต้องการสืบค้น การกำหนดคำค้นที่เหมาะสมเพื่อให้ปริมาณและคุณภาพของผลการสืบค้น โดยการปรับและแก้ไขคำ การใช้คำที่มีความหมายกว้างหรือแคบเฉพาะเจาะจง การเรียงคำ และการเชื่อมคำ และการลำดับผลการสืบค้น

การกำหนดคำค้นเกี่ยวข้องกับการเลือกคำและการจัดลำดับคำที่เหมาะสม อย่างเช่น การค้นหา “กฎหมายว่าด้วยการจ้างแรงงานต่างด้าว” จะต้องพิจารณาว่าจะใช้คำหลักอะไรบ้างในการสืบค้น การเรียงลำดับคำสำคัญ (syntax) การใช้คำเอกพจน์หรือพหูพจน์ และการเชื่อมคำ (Boolean) เพื่อให้ได้เรื่องที่ต้องการ เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้นและได้ผลการสืบค้นในปริมาณที่เหมาะสม

#### การเลือกและการประมวล (selecting and processing)

การเลือกสารสนเทศเป็นพฤติกรรมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเลือกทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ เอกสาร และเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการ โดยการแยกแยะ การกลั่นกรอง การเลือก และการดึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องออกมาจากผลการสืบค้น ซึ่งอาจจะรวมถึงพฤติกรรมกรรมบันทึกรหัสข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น การติดตามการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง การตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังในแต่ละช่วงเวลา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบรายละเอียดองค์ประกอบและโครงสร้างของข้อมูลที่ค้นพบในช่วงเวลาของการแสวงหาสารสนเทศ การสังเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลทั้งหมดมาบูรณาการเข้าด้วยกัน การเปรียบเทียบข้อมูลโดยการเชื่อมโยงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องชัดเจน และการแก้ไขข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมและการจัดเรียงเอกสารและเนื้อหาสำหรับการใช้งานภายหลังโดยการทบทวนและปรับปรุงข้อมูลแนวคิดให้การเลือกและการประมวลข้อมูลตามแนวคิดของ Meho and Tibbo (2003, p. 582) จะเกี่ยวข้องกับการกลั่นกรอง การจัดเก็บ และการจัดระบบสารสนเทศที่รวบรวมหรือใช้เพื่อการค้นคว้าวิจัย จากการสัมภาษณ์นักกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกสารสนเทศที่ได้จากสืบค้น พบว่า ในกรณีที่ผลการสืบค้นมีไม่มากนักกฎหมายจะเลือกรายการที่ 1 ต่อด้วยรายการที่ 2 รายการที่ 3 และต่อด้วยรายการที่ 4 ในกรณีที่ผลการสืบค้นข้อมูลมีไม่มากหรือไม่เกิน 4-5 รายการ แต่ถ้าหากผลการสืบค้นมีจำนวนมากหลายสิบรายการ นักกฎหมายจะเลือกรายการที่ดีที่สุดเพียงรายการเดียว อย่างไรก็ตามนักกฎหมายอาจจะแยกแยะความแตกต่างของสารสนเทศดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือของเนื้อหา โดยพิจารณาจากมีชื่อเสียงหรือการได้รับการยอมรับของแหล่งสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานทางกฎหมาย เว็บไซต์ส่วนตัวของนักกฎหมายที่ได้รับการยอมรับในแต่ละสาขาวิชา นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาท่านหนึ่ง กล่าวว่า การสืบค้นข้อมูลจากวารสารออนไลน์มีน้อยมากและบางส่วนไม่ได้อยู่ในศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Center -- TCI) ที่ให้บริการในระบบออนไลน์ของฐานข้อมูล Thai-Jo ซึ่งการเลือกใช้อ้างอิงวารสารจะพิจารณาบทความที่อยู่ในวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยเป็นลำดับแรก ส่วนวารสารที่อยู่ในฐาน 1 หรือฐาน 2 ไม่ใช่ประเด็นสำคัญ ส่วนข้อมูลที่ได้จากเว็บไซต์ทั่วไปหรือวารสารที่ไม่ได้อยู่ในศูนย์ข้อมูลดัชนีวารสารไทยจะนำมาใช้อ้างอิงทางวิชาการในกรณีที่ผู้เขียนมีชื่อเสียงและเจ้าของเว็บไซต์เป็นหน่วยงานหรือสถานศึกษาที่ได้รับการยอมรับ ส่วนนักกฎหมายอีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า ข้อมูลที่ได้จากการเว็บบอร์ดทั่วไปหรือการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ จะมีประโยชน์มากในการติดตามความเคลื่อนไหวและประเด็นที่ถกเถียงกันทางด้านกฎหมาย

2. ความเป็นปัจจุบันหรือการเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งอาจจะพิจารณาจากวันที่ผลิตสารสนเทศและวันที่โพสต์ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ข้อมูลทางกฎหมายที่ได้จากอินเทอร์เน็ตจำนวนมากไม่ได้รับวันที่ผลิตสารสนเทศ ไม่ระบุวันที่โพสต์ข้อมูลทำให้การตัดสินใจเลือกสารสนเทศยากขึ้น” และอาจารย์คณะนิติศาสตร์ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “การบรรยายวิชากฎหมายพื้นฐานที่เปิดสอนให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคณะของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จะย่ำนักศึกษาก็เห็นความสำคัญกับความเป็นปัจจุบันของข้อมูล โดยให้นักศึกษาได้เลือกข้อมูลใหม่ ๆ โดยเฉพาะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริโภคสินค้า รวมทั้งกฎหมายที่เอาผิดกับผู้ที่หลอกลวงผู้บริโภค” อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า บทความทางนิติศาสตร์ปัจจุบันมีน้อยมาก และประสบปัญหาเกี่ยวกับวิธีการสืบค้นข้อมูลที่ทันสมัย

นอกจากนี้ การเลือกและการประมวลข้อมูล ยังเกี่ยวข้องกับการกลั่นกรอง (Filtering) เป็นพฤติกรรมการกลั่นกรองสารสนเทศจะเกี่ยวข้องกับการใช้หลักการหรือวิธีการเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สอดคล้องและตรงตามความต้องการ ในขั้นตอนการค้นหาสารสนเทศ (Ellis & Haugan, 1977, p. 399) การกลั่นกรองข้อมูลเป็นปัญหาของนักกฎหมายในการสืบค้นสารสนเทศระบบออนไลน์ที่ขึ้นอยู่กับรายละเอียดลักษณะสำคัญ (metadata) ของข้อมูลนั้น ๆ ส่วนใหญ่แล้วการกำหนดขอบเขตการสืบค้นด้วยปีที่เผยแพร่สารสนเทศ ซึ่งนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาท่านหนึ่งได้กล่าว “ผลการสืบค้นข้อมูลภาษาไทยโดยใช้เสิร์ชเอนจิน Google จะได้ผลการสืบค้นจำนวนมาก และได้ข้อมูลที่ไม่ตรงตามความต้องการ และเมื่อใส่ตัวเลขเพิ่มต่อจากคำค้นทำให้ได้ผลการสืบค้นลดลง แต่รายการที่ได้จากการสืบค้นยังมีจำนวนมากอยู่ดี”

### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศและการสืบค้นสารสนเทศของนักกฎหมาย ที่กำลังศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ห้องสมุดกฎหมายและหน่วยงานบริการสารสนเทศทางกฎหมายควรจัดหาและให้บริการสารสนเทศดิจิทัลไปพร้อมกับการบริการสื่อสิ่งพิมพ์ โดยการจัดหาฐานข้อมูลทางกฎหมายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับห้องสมุดหรือหน่วยงานที่มีความพร้อมควรมีการผลิตและถ่ายโอนสื่อสิ่งพิมพ์ให้อยู่ในรูปสื่อดิจิทัล เพื่อช่วยให้ นักกฎหมายได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์สารสนเทศมากยิ่งขึ้น

2. การให้คำแนะนำในการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลและการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้อง สารสนเทศที่เผยแพร่บนโลกออนไลน์มีปริมาณมาก มีความซับซ้อน และความหลากหลายของสื่อ ทำให้เข้าถึงและการใช้ประโยชน์สารสนเทศมีความยุ่งยากมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องในการเผยแพร่และให้บริการสารสนเทศควรสอนการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลไปพร้อมกับการให้คำแนะนำการใช้สารสนเทศที่ถูกต้อง

### เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา สายพรหม. (2560). การเปิดรับและรูปแบบการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมในทัศนะของผู้ชม. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 37(1), 87-110.
- ชลดา สมัครเกษตรการ, ศัทนาหาญพล และ ชำนาญ เขียวกิตติพงศ์. (2561). การใช้สารสนเทศของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(1), 117-127.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภาธร นิลอาธิ. (2561). ความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์เครือข่ายความร่วมมือของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม (MALINET) กรณีศึกษาผู้ใช้บริการห้องสมุดในเครือข่ายฯ. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 37(1), 177-192.
- รุ่งทิพย์ เจริญศักดิ์. (2560). ความต้องการของลูกค้าในด้านช่องทางการบริการสำหรับห้องสมุดประชาชน ในจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 36(1), 111-122.

- ศุภชัย เหมือนโพธิ์. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์และความสนใจทางการเรียนโดยใช้เทคนิคผู้เรียนประเมินตนเอง. **วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์**, 36(2), 139-156.
- ศุภรัตน์ ฐิติกุลเจริญ. (2560). คุณค่าข่าวในการนำเสนอของสื่อมวลชนไทย. **วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์**, 36(1), 61-86.
- Ellis, D., & Haugan, M. (1997). Modelling the information-seeking patterns of engineers and research scientists in an industrial environment. **Journal of Documentation**, 53(4), 384-403.
- Hainsworth, A. (1992) **Information reeking behavior of judges**. Ph.D. thesis, Information Science, Florida State University.
- Hong, J. (1992). **Access to legal information in Korea**. Ph.D. thesis, Department of Information Science, City University.
- Igbeka , J., & Atinmo, M. (2002). Information needs and seeking behaviour and information utilisation of agricultural engineers in Nigeria based on their different places of work. Nigerian Libraries: **Journal of the NLA**, 36(1), 9-22.
- Meho, L., & Tibbo, H. (2003). Modeling the information-seeking behavior of social scientists : Ellis's study revisited. **Journal of the American Society for Information Science and Technology**, 54(6), 570-587.
- Majid, S., & Kassim, G. M. (2000). Information seeking behaviour of International Islamic University Malaysia law faculty members. **Malaysian Journal of Library & Information Science**, 5(2), 1-17.
- Oduanya, k., & Amusa, I. (2003). Information needs and information seeking habits of science lectures at OO university. **Journal of Library and Information Science**, 1(2), 50-55.
- Oke-Samuel, O. (2008). Clinical legal education in Nigeria: Developments and challenges. **142 Griffith Law Review**, 17(1), 139-150.
- Otike, J. (1997). **The provision of legal information to, and needy of the legal community is Kenya**. Ph.D. thesis, Information and Library Studies, Loughborough University.
- Wilkinson, M. A. (2001). Information sources used by lawyers in problem-solving : An empirical exploration. **Library and Information Science Research**, 23(3), 257-276.